

อำมาตย์โท พระยาพิบูลพิทยาพรรค (ทอง คุปตาสา)

อำมาตย์โท พระยาพิบูลพิทยาพรรค (ทอง คุปตาสา เป็นกรรมการมณฑลปัตตานี และท่านยังได้รับการยกย่องจากชาวปัตตานีว่า เป็นบิดาแห่งการศึกษาของชาวปัตตานี โดยเป็นผู้ริเริ่มให้มีตำราเรียนเขียนไทยขึ้นเป็นครั้งแรกสำหรับใช้ในมณฑลปัตตานี อำมาตย์โท พระยาพิบูลพิทยาพรรค มีนามเดิมว่า ทอง นามสกุล คุปตาสา ได้รับพระราชทานนามสกุล ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๖ ที่อำเภอสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี บิดามีนามว่า นายบุญธรรม มารดามีนาม เดิมว่า นางสุน

นายทอง คุปตาสา เริ่มการศึกษาขั้นต้นที่โรงเรียนประจำอำเภอสิงห์บุรี ภายหลัง ได้มาศึกษาต่อระดับสูงที่กรุงเทพฯ โดยอาศัยอยู่ที่วัดราชบพิศฯ สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ ด้วยคะแนนสูงเป็นเยี่ยม ได้เป็นครูประกาศนียบัตรครูประถมพิเศษและ ประกาศนียบัตรครูมัธยม นับเป็นนักเรียนฝึกหัดครูรุ่นแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ต่อมาได้มารับราชการที่จังหวัดปัตตานี ใน พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้เป็น กรรมการมณฑลปัตตานี และกำกับการนครศรีธรรมราชอีกมณฑลหนึ่งด้วย

งานสำคัญที่ปัตตานีของท่าน คือ จัดการศึกษาในมณฑลปัตตานีในสมัยนั้น โดยพยายามจงใจให้เด็กไทยมุสลิมมาเรียนหนังสือไทย แล้วให้ผู้ที่เรียนเหล่านั้นกลับไปสอนเด็กไทยมุสลิมรุ่นหลังอีกต่อหนึ่ง โดยพยายามอย่างยิ่งที่จะให้ลูกหลานอดีตเจ้าเมืองปัตตานี อาทิ ขุนศิริอับดุลบุตร น้องของพระยาเยะหริ่ง (ตนะญูไซะ) รวมทั้งผู้นำทางศาสนาคนอื่นๆ เรียนหนังสือไทย แล้วกลับไปสอนผู้อื่นต่อไป

นายทอง คุปตาสา ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์มาตามลำดับจนเป็นพระยา ชื่อว่าอำมาตย์โท พระยาพิบูลพิทยาพรรค ผลงานเขียนที่เป็นแบบเรียน และเป็นหนังสืออันเป็นผลงานเด่น มีจำนวนถึง ๓ เล่ม คือ แบบเรียนเร็วไทย - มลายู เป็นแบบสอนอ่าน ใช้ตัวอักษรไทยโดยมีคำภาษามลายูปนอยู่ด้วย หนังสือเรื่องการจัดโรงเรียนศิลปกรรมในวัด เป็นหนังสือที่ท่านได้ทำร่วมกับเจ้าคุณพระธรรมวโรดม (เซ่ง) วัดอุประสงค์ของหนังสือเล่มนี้ให้อ่านเพื่อปราบโจคนทำผิด เป็นการช่วยด้านการปกครองอีกทางหนึ่ง เพราะที่ผ่านมการปกครองของไทยมุ่งแต่การปราบปราม คือเมื่อทำผิดก็ให้ตีตคักหรือตัดสินประหาร หนังสือเล่มนี้ช่วยเป็นการสอนศิลปกรรมในวัดให้คนกลัวบาปกรรมมากกว่ากลัวกฎหมาย และ อีกเล่มหนึ่งคือ หนังสือเรื่องเล่าความเดือนเพ็ญ เป็นหนังสือสอนคติทางโลกและทางธรรม นอกจากนั้นท่านยังเป็นผู้ริเริ่มให้มีการเล่นสัควาซอนเงื่อน กับเจ้าคุณอุดมพงษ์เพ็ญสวัสดิ์ สมุหเทศาภิบาล โดยจัดให้มีการพบปะในกลุ่มของข้าราชการเดือนละ ๑ ครั้ง และให้ทุกคนต่างนำอาหารกันมาคนละ ๑ อย่าง ร่วมรับประทานอาหารหลังการเล่นสัควาแล้ว

อำมาตย์โท พระยาพิบูลพิทยาพรรค เป็นบุคคลแรกที่ร่วมมือกับสมุหเทศาภิบาลปรับปรุงและขยายกิจการลูกเสือให้แพร่หลาย จนได้รับคำประกาศเกียรติคุณและคำชมเชย

จากเสนาบดีกระทรวงธรรมการ ในหนังสือวิทยากรยว่า “ปัตตานีเป็นมณฑลตัวอย่าง คือ ดีทั้งการศึกษา การปลูกเสื่อ รวมทั้งการอนุสฎภาภาษาด้วย”

ชีวิตครอบครัวของอำมาตย์โท พระยาพิบูลพิทยาพรรค มีบุตรธิดากับคุณหญิงสินด้วยกัน ๖ คน คือ ชุมพล คุปตาสา เล็ก คุปตาสา พร้อม ชำนาญกิจ ทองคำ วิเศษ-สุวรรณภูมิ สุวรรณา คุปตาสา และ แสงทอง ม่องแก้ว

อำมาตย์โท พระยาพิบูลพิทยาพรรค ได้อำลาชีวิตราชการรับเงินบำนาญ ในช่วงที่ทางราชการได้ยุบเลิกมณฑล โดยท่านได้ใช้ชีวิตบั้นปลายทำงานส่วนตัวและให้คำปรึกษาเรื่องต่างๆ แก่ชาวปัตตานี จนถึงวาระสุดท้ายที่ปัตตานี ท่านได้ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันเสาร์ที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๙ รวมอายุได้ ๘๓ ปี แม้ทุกวันนี้ชาวปัตตานีก็ยังรำลึกถึงพระยาพิบูลพิทยาพรรค บิดาแห่งการศึกษาของชาวปัตตานีอยู่เสมอ